

NÚM. 8 HIVERN 2007

PRESENTACIÓ 3

MONOGRÀFIC 4

Dedicar-se a la investigació

- *Les primeres passes*

- *Certàmens per als més joves*

- *La investigació com a professió*

- *Fugir dels tòpics*

- *L'experiència dels joves*

- *Els investigadors es fan a les universitats*

- *El perfil de l'investigador*

- *Entrevista a Manuel Valdivia*

DIÀLEGS 16

Ciències de l'Activitat Física i l'Esport

Ciències Polítiques

CARPETA D'EXPERIÈNCIES 22

*El Grup Arquímedes divulga la física
entre els joves*

*Treballar la convivència a l'IES
Campanar*

ENTREVISTA 29

José Vidal-Beneyto

VIURE LA XARXA 32

Els blogs i tota la colla

*Lliurament dels premis del Concurs
d'Edublogs*

CAMPUS D'INFORMACIÓ 36

- *Nou impuls a la cooperació amb secundària*

- *Taller de l'exposició Geografies del desordre*

- *Els guanyadors de l'Olimpiada d'Economia*

- *19 estudiants es preparen per a competir en
química*

José Vidal-Beneyto (Carcaixent, 1929) és actualment president de la Fundació Internacional Amela i director del Col·legi d'Alts Estudis Europeus Miquel Servet de París. Des de la seua fundació, que ell promogué, està al capdavant d'aquesta institució d'àmbit europeu de la qual formen parte catorze universitats del sud d'Europa. Del seu currículum extensíssim, que arranca a la Universitat de València on començà els seus estudis de Dret i Filosofia, cal parar esment al seu treball en el camp de la sociologia, on se'l considera un autèntic referent, ja que fou el primer professor de Sociologia del coneixement i la cultura a tot l'Estat. Ara, jubilat de la seua càtedra de Sociologia de la Universitat Complutense de Madrid, continua un intens treball d'impuls a la comunicació intercultural, als valors de la democràcia i la pau.

Ángel San Martín

Fotografies: Miguel Lorenzo

José Vidal-Beneyto

“Per a ser una bona britànica no cal treure's el burca”

Amb motiu del nomenament del professor Vidal-Beneyto com a doctor honoris causa per la Universitat de València, el passat mes de novembre, vam proposar-li una entrevista amb el professor Ángel San Martín, del Departament de Didàctica i Organització Escolar de la Universitat de València. Tots dos van mantenir una llarga conversa entre col·legues que ací hem reproduït quasi completa. Les reflexions que inciten les paraules del professor San Martín palesen que Vidal Beneyto és un gran pensador, obert al debat de les idees.

Vostè que ha recorregut tot Europa, m'agradaria que ens comentara la seua visió sobre la funció identitària que han acomplert fins ara els sistemes escolars en els països europeus?

Jo he de dir-li abans que res que sóc europeu. Em podria definir com un valencià-europeu, tot i que quan parlem d'ensenyament no ens podem oblidar dels Estats Units. Jo sé que tinc una posició crítica, que no oculte, respecte de les seues polítiques. Però també, els EUA, en l'àmbit de l'ensenyament i especialment en l'universitari, són un exemple que cal imitar. He estat allà a diverses universitats fent classes durant tres anys i puc dir que no hi ha un àmbit més propici per a la investigació i per l'educació. Jo sempre deia que em volia jubilar allà, però ara que ja estic “superjubilat” i “superemeritat” no hi he tornat, perquè sóc també massa europeu. Però no podem negar, universitàriament parlant, que l'invent americà dels campus és una gran troballa. Han sabut col·locar la major part d'aquests espais en àmbits molt atractius. Ara recorde el de Santacruz, en un magnífic bosc de pins i en un espai molt convival. Allà la gent es forma per a desenvolupar una activitat no solament professional, sinó també social. A Europa no és sempre així i tenim la temptació de perdre'ns en els introïts, és a dir, en formacions teòriques.

Però la teoria també cal?

La teoria és fonamental. Es més, sempre dic que no hi ha cosa més pràctica que una bona teoria. Tanmateix, a Europa pequem d'una excessiva discursiva i d'un contingut molt separat de la realitat. Afortunadament les diferències es van escurçant entre la formació hipèr-pràctica americana i l'excessivament teòricoretòrica europea.

“a Europa pequem d’una excessiva discursiva i d’un contingut molt separat de la realitat.”

En aquest sentit, considerarà positiu el fet que la declaració de Bolonya fixe en crèdits el component pràctic de la formació i potencie la vinculació amb els contractadors?

Jo vaig ser durant set anys director general d’Educació, Ciència, Cultura i Esport en el Consell d’Europa i vaig estar en l’origen del llançament del que podríem anomenar la proposta bolonyesa. La veritat és que en una realitat tan múltiple i diversa com és l’europea és difícil formular una proposta conjunta. A més a més, això empitjora amb un principi que compartisc, que he defensat i que he contribuït a imposar, que és el de l’autonomia universitària. Aquest factor pertorba la conjunció d’una formació europea. Els francesos diuen que tots tenim els vicis de les nostres virtuts, i és veritat. I la proposta de Bolonya té una vegada més les servituds de tots els tractaments formals.

Em sorprèn que vostè centre en l’autonomia una part de les resistències a la proposta de Bolonya, i no tant en la defensa que els estats fan dels seus sistemes escolars.

Jo parle des de la meua experiència personal. En el meu treball en el Consell d’Europa, que després el vaig continuar en la Comissió Europea i en el meu treball en la UNESCO, on duc de conseller més de trenta anys, he tractat molt amb els estats i sé que acaben sent sensibles a les consideracions raonables. En canvi, amb les universitats és més difícil. A València diguem que cadascú té un rei a la seua panxa. Cal tenir en compte que les universitats europees continentals gaudeixen des de fa molt poc de l’autonomia universitària.

Crec que, perquè funcione bé Bolonya, ha d’haver una conjunció de la voluntat política amb l’efectivitat de l’exercici educatiu, del

qual són protagonistes exclusivament les universitats. A més de les tradicions de cada país, cal comptar amb les tradicions universitàries. Per exemple, l’homologació dels doctorats és un assumpte inextricable. Al Regne Unit, les titulacions són una cosa secundària, perquè el que es computa per a la inserció professional és el que anomenem la vàlua de cadascun i les realitzacions que ha fet. Un exemple als antípodes és el de França, on tot està absolutament regulat. Allà, a més de les universitats hi ha les *Grandes Écoles*. No hi ha possibilitat de traduir en termes europeus la institució d’aquestes *Grandes Écoles*. Qui entra en una d’aquestes, n’hi ha 5 o 6 a França, que són el que els americans anomenen *business school*, té el seu futur asseguradíssim, perquè les empreses aniran a buscar-lo perquè hi ocupe càrrecs directius.

Le Monde Diplomatique ha dedicat diverses anàlisis a aquestes escoles de negocis i es referia a la servitud cap a qui patrocina aquestes institucions.

Jo he estat president durant set anys de l’Associació d’Amics de Le *Monde Diplomatique*, que en realitat és la propietària de la publicació, i sé que la seua línia, com la de tota l’esquerra alternativa, és la de la defensa de l’ensenyament perquè no estiga a l’arbitri de les grans empreses i de les grans societats. Aquestes grans centres continuen en mans de l’estat. Ara bé, els titulats d’aquestes institucions van als llocs directius de les grans corporacions.

Vol dir que no les finança?

De les set *Grandes Écoles* franceses no n’hi ha cap que es finance privadament. Són la joia de la corona. L’arrogància que tenen aquestes escoles és de tal naturalesa que no volen ser confoses amb les universitats.

Quan es dissenyava el procés de convergència europea, es pensava més en homologar ensenyaments únicament, o també en facilitar la circulació de professionals per la Unió Europea?

En totes dues coses, perquè són indissociables. És a dir, no pot >>

>> haver circulació si no hi ha homologació dels ensenyaments. És inadmissible que un arribi a Espanya amb un doctorat d'una gran universitat europea i no hi haja una homologació quasi automàtica. Ací, aconseguir una homologació és una empresa titànica. Conec el cas de dos prestigiosos sociòlegs, com són Salvador Giner i Manuel Castells, que tingueren problemes per a reconèixer els seus títols universitaris.

Com valora la mobilització estudiantil recent, molt crítica amb el procés de Bolonya?

En una entrevista oberta i en profunditat com aquesta ocorre com a la cistella de cireres, que n'agafes una i n'ixen totes. I ens caldrien hores per parlar-ne. Els joves més compromesos tenen plantejaments ideològicament radicals sense tenir en consideració la realitat. La meua radicalitat crítica no m'impedeix arribar a la dimensió d'allò realment operatiu i pragmàtic. Està molt bé criticar. I jo m'unfle a criticar, però qui em llegeix haurà observat que sempre acabe amb una proposta. Una crítica sense proposta serveix per a molt poc, és com pixar a la mar. Els joves universitaris se n'adonen que passes uns anys fent un esforç, no només personal, sinó en molts casos també familiar, que no els serveix professionalment per a quasi res. I per això hi ha una regressió d'universitaris, no només a Espanya sinó a uns altres indrets d'Europa. Per això no podem renunciar a una traducció professional directa de la formació universitària.

Jo he estat sempre en contra de l'imperialisme del mercat. Un mercat és un espai on es compra i es ven, i avui tot és mercat. Hem mercantilitzat tant la vida dels éssers humans que tot es compra i es ven. Amb això vull dir que no podem negar la realitat en què ens trobem, que a mi no m'agrada. La del mercat total és una perspectiva desola-

“...ha d’assegurar-se que tots els membres de la comunitat tinguen una formació bàsica, perquè, si no, se’ls condemna a la desigualtat i a la marginació.”

dora. No hem estat capaços en cap lloc del món de proposar una fórmula alternativa que funcione. El més dramàtic de tot és que un règim políticament comunista com és Xina haja d'establir una economia de mercat en molts aspectes més rígida que la dels occidentals. Davant d'això no es pot dir que la Universitat siga un espai que es desentenga de la destinació de la gent que passa per allí. No es pot renunciar a què, en un procés tan fonamental com el de l'ensenyament, hi haja un únic principi fonamental d'enriquiment i benefici.

Un titular de premsa recollia fa poc unes declaracions de Fernando Savater al voltant de l'educació que deia així: “Per a mon pare l'educació fou un privilegi, per a mi un dret conquistat i per al meu fill, una obligació”.

Per a mi l'individu es realitza en el seu exercici comunitari. Per a persones com Savater, que publicà inicialment un llibre anomenat “Pamflet contra el tot”, la dominant individual és total. He de dir que jo valore moltíssim la tasca de difusió cultural de Savater, perquè és extraordinàriament important i ho fa amb una gran generositat, ja que ha hagut de sacrificar la seua indiscutible capacitat filosòfica.

Crec que l'estat, diguem-li la instància pública comunitària, ha d'assegurar-se que tots els membres de la comunitat tinguen una formació bàsica, perquè, si no, se'ls condemna a la desigualtat i a la marginació. Jo

comprend que un individualista radical, llibertari i àcrata tinga una altra opció. Qui defensa la supressió de l'escolaritat obligatòria diu que ho fa per la llibertat dels adolescents. No és veritat, ho fa en defensa dels interessos dels pares. La desigualtat entre els éssers humans es consubstancial, però cal mirar de disminuir-la amb la finalitat de dotar tot el món del mateix capital.

“La meua radicalitat crítica no m’impedeix arribar a la dimensió d’allò realment operatiu i pragmàtic.”

M’agradaria que reflexionàrem al voltant de la violència que s’exerceix sobre la institució educativa.

S’exerceix no només sobre els edificis, sinó també sobre les persones. I s’exerceix amb molta freqüència en el seu nivell màxim, que és l’assassinat, en les universitats i escoles americanes. De sobte entra un boig i mata una sèrie d’alumnes i de professors...

Colombine, per exemple?

Sí, i molts d’altres. Jo tinc una llista impressionant. Els àmbits de l’ensenyament són emblemàtics. Quan un vol agredir l’expressió d’una comunitat, d’una ideologia, pensa que el lloc on cal fer aquesta agressió és l’àmbit educatiu.

Cal tenir en compte l’efecte dels mitjans de comunicació...

El nucli dur del mitjà de comunicació és la notícia, i la notícia és el trencament del curs normal d’una comunitat o d’una experiència individual. Fins a tal punt és així que una escola de comunicació molt coneguda en el

Regne Unit, l’Escola de Glasgow, ha publicat una sèrie sobre les notícies amb el títol general: *News, are only bad news*. Aleshores, quina pitjor notícia que el resultat de la violència en un mitjà que havia de ser per antonomàsia harmoniós i prometedor, com és l’ensenyament?

Per últim, vostè resideix a França des de fa molt de temps. Què n’opina, de la prohibició de l’ús dels símbols religiosos als centres educatius?

És un tema complicadíssim. En la mesura que avui la integració ha de ser una integració diversificada, no volem fabricar francesos perfectes ni britànics perfectes, sinó formar “ciudadanament” i humanament els joves que han de respectar les especificitats que no atempten contra l’entitat comunitària. Cal llegir l’entitat comunitària múltiplesment. Per a ser espanyol no cal compartir els valors i els principis de l’Espanya clàssica i imperial —entre d’altres, el centralisme monolític que el conservadorisme espanyol ha entès d’Espanya. Espanya és una realitat múltiple, i

França també. Gran Bretanya ho és absolutament. Les immigracions compliquen més la necessitat de respectar aquesta multiplicitat d’identitats de cada conjunt, però això no ens autoritza a homogeneïtzar totalment els comportaments quotidians i privats dels ciutadans immigrants. Per a ser una bona britànica no cal treure’s el burca. Per a ser un bon espanyol no cal llevar-se el vel. Hi calen unes altres coses. Perquè cal distingir netament entre aquells comportaments que incideixen directament en una ciutadania pública i aquells altres que es refereixen exclusivament a una entitat social privada.

El fet que siguen les dones les que porten el burca li afegeix algun significat?

El tema del burca es complica amb el tema de l’afirmació femenina i del feminisme. Per a mi, i això és molt discutible, perquè són opcions personals, allò que no es pot intentar es confondre la creació d’identitats estatals múltiples en l’àmbit públic amb el fet d’homogeneïtzar els aspectes privats. I la indumentària és una dimensió social privada on allò privat és tan important com allò social.

Què opina del fet que la Conferència Episcopal, amb el suport de la patronal de l’ensenyament privat, suggerisca als ciutadans l’objecció de consciència a la nova assignatura d’Educació per a la ciutadania, de la qual encara no se’n coneixen els continguts?

Em sembla un comportament antidemocràtic. No es pot viure en un estat democràtic i no acceptar aquests mínims principis constitucionals, com són la separació total de l’església i de l’estat i, per tant, la legitimitat de l’estat per a organitzar en l’àmbit de la seua competència. A més a més, la formació ciutadana em sembla necessària, perquè sense aquesta no podem comportar-nos democràticament. ●